

Motion till riksdagen 2011/12:N261

av **Johan Andersson (S)**

Ett statligt IPR-bolag

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bilda ett statligt IPR-bolag.

Motivering

Brott mot immateriella rättigheter och patent kan ses som en form av ekonomisk brottslighet, då speciellt som en stöld eller ett pedergeri. Enligt 57 § patentlagen kan den som uppsåtligen gör intrång i ett patent med ensamrätt, dömas till böter eller högst två års fängelse. Efter närmare efterforskningar hos Brå (Brottförebyggande rådet) kan vi fastställa att endast ett (1) fall har blivit dömt för brott mot patentlagen sedan början av 70-talet och ett fall avseende brott mot lagen för mönsterskydd, vilket i praktiken innebär att lagen ej är tillämplig utifrån dess verkliga syfte eller behov. Dagens lagstiftning behöver komplement som når roten till problemet, dvs. röja incitament för ekobrottslighet med ökad insyn.

Merparten av de aktuella ärendena som borde hanteras som brottmål hänvisas till att föra en civilrättslig process, vilket i merparten av fallen är omöjligt för en enskild upphovsman som inte har egna ekonomiska muskler.

År 1949 kom sociologen Edwin Sutherland med en definition på ”white-collar crime”:

”Ett brott som begås av en person med gott anseende och hög social status i samband med hans arbete.”

Idag refereras till ”white-collar crime” när en planerad eller illegal akt utförs under arbetet, iscensatt av individen eller organisationen. En viktig del som kännetecknar ”white-collar crimes” är att fysiskt våld saknas. Andra faktorer som utmärker dessa brott är att de som begår brotten straffas lindrigt jämfört med andra typer av brott. Det finns flera faktorer som kan förklara varför de som begår ”white-collar crimes” straffas mycket lindrigare. Orsaken

Fel! Okänt namn på

till detta är att personer som begår dessa brott har ett statusskydd, vilket inbegriper att personer inom myndigheterna har stor empati för brottslingen när denne ofta har likartad statusställning. Ofta har personer som begår "white-collar crimes" bra juridisk hjälp och möjligheter att skaffa sig bra försvar. Historiken påvisar att de personer som begår dessa brott sällan hamnar fängelse. Svårigheten att döma "white-collar crimes" är bristerna i att kunna identifiera offer jämfört med andra brott, när inget är det andra likt. Brotten är svåra att upptäcka och när de upptäckts är det svårt att utpeka någon eller några gärningsmän eftersom det ofta finns möjligheter att slingra sig undan ansvaret.

Finanskrisen påvisade tydligt behov av fler kontrollsystem för att reglera luckor som kan uppmuntra till felaktiga beslut avseende kreditgivning samt överskridande av egna befogenheter. På liknande sätt krävs ett regleringssystem för att tillse att licensavgifter betalas till upphovsmän och licensgivande företag.

Ett sådant sätt för Sverige är att nationellt tillmötesgå tidigare förslag framlagda i riksdagen att etablera ett statligt IPR-bolag som verkar preventivt och bevakar såväl skattebetalarnas rätt till avkastning på investerade medel i forskning och utveckling som upphovsmännens rätt till skäligen ersättning.

Gary Becker skrev 1968 en artikel som handlade om brottslighet ur ett ekonomiskt perspektiv som senare kom att leda till ett Nobelpris i ekonomi. Han gjorde en analys om hur lönsamt ett brott kan vara för en eventuell brottsling. Han undersökte alla slags brott, allt ifrån mord, stöld till så kallad manschettbrottslighet, dvs. white-collar crime.

I enlighet med Beckers teori agerar potentiella förbrytare konsekvent och rationellt mot incitament. En individ som begår brott måste ta hänsyn till en begränsad nyttomaximering där man maximerar sin tänkbara nytta genom att välja mellan lagliga och olagliga handlingar, detta efter att ha tagit hänsyn till beräknad förväntad vinst och kostnad för varje alternativ. Nettot innebär att nästan allt går att köpa för pengar, men priset är olika högt beroende på grundläggande preferenser hos personen ifråga, vilket medför behov av kontrollsystem i alla samband där man arbetar med betydande värden – och detta inkluderar framtida innovationer.

En aktiv insats för att skapa regelsystem för att förhindra och reducera omfattningen av "white-collar crime" bör välkomnas av såväl staten som näringslivets huvudmän så länge regelsystemets rätt är tydligt och på kommersiella grunder.

Det svenska rättssystemet utgår från skattebetalarnas rätt, dvs. statens rätt prioriteras. Innovationers utveckling som gagnar statsmaktens fullgörande av välfärd och utveckling av nationen hamnar i kläm när tvister uppstår avseende mer betydande innovationer. En finansiell krismedvetenhet åtföljs av att nya regelsystem skapas och insatser vidtas såväl nationellt som internationellt, vilket även bör inkludera en reglering av handel med nationens intellektuella kapital och dess rättigheter. Dagens regelverk orsakar stort mänskligt lidande för den enskilde drabbade upphovsmannen och erbjuder luckor i systemet som reducerar nationens potentiella skattebas.

Fel! Okänt namn på

Sveriges regering ökade sina satsningar på forskning med 1 miljard kronor år 2010. Det saknas idag instrument som mäter avkastningen på investerat kapital avseende forskningsresultat och innovationer. Samtidigt finns det ett antal patent på marknaden som har kommersialiserats, men upphovsmännen får inte betalt pga. eget huvudmannaskap med en ekonomiskt svag position då intressekonflikter och tvister uppstår. Staten behöver vidta åtgärder för att rättfärdiga ett stöd vid kommersiella tvister av betydande värden.

Socialdemokraterna är det arbetarparti som fullt ut vill stå bakom den svagaste parten, när vi alltid tror på den lilla människans betydelse. Det är en paradox men fakta att en del av samhällets starkaste medborgare i form av innovatörer och forskare får en försvagad integritet när deras uppfinningar tillika innovationer uppnår ett stort marknadsvärde. När sanningen om innovationens förträfflighet når samhällets ekonomiska kraftmätningar behövs en strategi för att stödja enskilda innovatörers integritet och den ekonomiska positioneringen.

Sverige är redan en förebild för resten av Europa utan att vi tagit fasta på denna insats.

Under 80-talet då Hitatchimålet (tvist angående Håkan Lans färggrafik) utspelades i Tyskland gav regeringen sitt fulla ekonomiska stöd till vetenskapsmannen Håkan Lans då han nådde högsta domstolen i Tyskland. Han hade då vunnit i de tre tidigare instanserna och förväntades vinna även denna gång. I samma stund som staten deklarerade för företaget Hitatchi att man var fullvärdig partner till Håkan Lans och hans bolag Uniboard uppnåddes förlikning. Det signifikanta i detta läge var att staten inte behövde betala en enda krona utan endast påvisa kraften av sin förmåga att stå upp vid en fortsatt tvist. Hitatchimålet är att betrakta som ”proof of concept”, vilket även påtalas i affärsplanen för Statens patentpartner Sweden AB som utarbetats av Swedish ICT på uppdrag av Vinnova.

Uppfinnarkollegiet och SUF har kämpat länge för denna fråga och har konstaterat följande: Svenska Uppfinnarföreningen (SUF) citerar ur sin utredning ”Studier av IPR-strategier” att ”beträffande intrång inser man att man står sig slätt” och ”har någon tillräckligt med ekonomiska resurser kan man stjäla i princip vilken uppfinning som helst från en enskild uppfinnare eller ett mindre företag”.

Regeringen följde Håkan Lans och Hitatchimålet på nära håll under 80-talet genom statsrådet Leif Pagrotskys (S) engagemang i de två av Europas 600 främsta innovationer som Sverige kan räkna bland sina bidrag till Europa genom Håkan Lans. Sverige var först år 2009 att utreda behovet av ett statligt patentbolag, men redan idag har Frankrike, Italien och Tyskland kommit längre än Sverige och bildat nationella patentbolag som skall kunna interagera med Europa.

Det går inte att nog upprepa att Sverige har flera aktörer som valt att inte fortsätta när de förlorat sina rättigheter eller sina livsverk. Vi pratar om personer som vi vill skall bidra till att bygga framtidens arbetstillfällen i Sverige som en framstående kunskapsnation.

Denna motion föreslår att staten ser över möjligheten att bilda ett statligt IPR-bolag.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 3 oktober 2011

Johan Andersson (S)